

Ar aukštų VRM pareigūnų keitimas padarys Lietuvos žmones saugesnius?

Pokalbio temą padiktavo skaudi kelių tragedija, per kurią žuvo du žymūs Kauno medikai. Avarijos kaltininkas – nors ir ne darbo metu automobilį vairavęs – policijos pareigūnas. Po šio įvykio atsistatydino policijos generalinis komisaras. Kadangi tai jau ne pirmas atvejis, kai tokiomis aplinkybėmis pasitraukia aukščiausi Vidaus reikalų ministerijos pareigūnai, klausiamo, ar tokie dalykai prisideda prie įstatyminės tvarkos didinimo ir svarbiausia Lietuvos žmonių saugumo? Ką tokia praktika vis dėlto duoda? O jeigu nieko – ar verta jos ir toliau laikytis?

Apie tai šioje ŽALGIURIO NACIONALINIO PASIPRIEŠINIMO JUDĖJIMO apskritojo stalo diskusijoje, kurioje dalyvauja LR Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto pirmininkas Arvydas ANUŠAUSKAS, buvęs policijos generalinis komisaras Vytautas GRIGARAVIČIUS ir buvęs LR Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto pirmininkas Alyvdas SADECKAS. Diskusiją veda žalgirietis Gediminas JAKAVONIS.

G. JAKAVONIS: Galbūt pirmas klausimas ir būtų gerb. Arvydui. Kaip jūs, būdamas Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto pirmininkas, vertinate pačią situaciją ir veiksmus, lėmusius policijos generalinio komisaro atsistatydinimą?

A. ANUŠAUSKAS: Pirmiausia turiu pasakyti, kad pas mus policijos vadovai vieni pirmųjų įvedė vakarietiškoji tradicija, kai, atsitikus rezonansiniams įvykiams, kurie galbūt nuo jų tiesiogiai nepriklauso, prisiimama asmeninė atsakomybė. Tai yra tradicija, kuri Vakaruose nieko nestebina, visiems žinoma ir visų palaikoma. Kitas dalykas – atsistatydinimai juk yra priimami arba nepriimami. Šiuo atveju tai yra tiesiog atsakomybės pažinimo faktas.

G. JAKAVONIS: Vakarų demokratija, tradicijos yra susiformavusios per ilgą laiką. Mes esame paauglystės stadijoje – mūsų valstybei 20 metų, ar galime automatiškai perimti aukštų pareigūnų atsistatydinimo tradiciją iš Vakarų vien dėlto, kad Vakaruose, mūsų požiū-

riu, viskas daroma teisingai? Ar šiuo konkrečiu atveju tai adekvatu?

A. ANUŠAUSKAS: Manyčiau, kad būtų adekvatu. Esame Vakarų valstybė. Visada veikia praeitis, bet jeigu norime tapti demokratiški iki galo, perimti visas tradicijas, nuo kurių buvome atskirti, be abejonės, veiksmi adekvatūs. Tačiau kartais tuos dalykus labai sureikšminame. Kitose šalyse, jūs teisingai paminėjote, tai yra per ilgą laiką susiformavusi tradicija, kuri niekam nekelia nei abejonų, nei didelių klausimų. Pas mus daugelį dalykų linkstama suasmeninti. Jeigu įvyksta kas nors gera – suasmeninama, jeigu įvyksta kas nors bloga – taip pat suasmeninama, kad konkrečiai tas žmogus yra atsakingas. Policija yra didžiulė sistema, didelė hierarchinė vadovų sistema, kur generalinis komisaras – galva, kuri prisiima visą atsakomybę už tai, kas vyksta policijos sistemoje. Bet vis tiek viskas priklauso ne nuo vieno žmogaus. Negalime nuvertinti vadovo indėlio, bet vis dėlto turime žiūrėti, kaip funkcionalia visa policijos sistema.

G. JAKAVONIS: Gerb. Vytautai, jūs, pats buvęs policijos generalinis komisaras, buvote priverstas atsistatydinti iš pareigų panašioje situacijoje. Tik tuo atveju nelaimė Aleksandrijoje įvyko darbo metu, pareigūnas važiuojo tarnybiniu automobiliu, su apranga. Kaip dabar iš savo pozicijų vertinate šią situaciją?

V. GRIGARAVIČIUS: Manyčiau, panašiose situacijose policijos vadovo atsistatydinimas – tai labiau politinis aktas. Norėčiau pabrėžti,

kad policijos vadovas nėra politikas, jis yra statutinis pareigūnas. Todėl būčiau linkęs manyti, kad šioje situacijoje turėtų atsistatydinti ar bent jau imtis atsakomybės politinis asmuo, politinė figūra, t.y. vidaus reikalų ministras. Policijos vadovas privalo spręsti problemas, kurias jam nurodo įstatymas. Šiandien bus treji metai, mėnuo ir, atrodo, trys dienos, kai atsistatydinau, ir per tą laiką iš esmės padėtis nelabai pasikeitė, skaudžių eismo įvykių ir kitų nelaimingų atsitikimų

santūri, nuolanki, paklusni ir vadovai pripratę prie tvarkos, prie drausmės, jie sutinka su viskuo. Kadaise Petras Liubertas buvo atleistas iš pareigų, nors pagal įstatymą tais laikais reikalauta Seimo pritarimo. Seimo pritarimo nebuvo. Man tos tradicijos kelia nerimą. Pastaruoju metu, mano supratimu, iš dalies tai yra parodomieji dalykai. Kai kalbame, kad turi prisiminti moralinę atsakomybę, be abejo, policijos komisaras atsako už viską. Bet jis atsako ne

tinėse Amerikos Valstijose būtų pasipylusi atsistatydinimų lavina. Lygiai taip pat ir kitur. Bėda ta, kad mes nežiūrime, kas padarė konkretų darbą. Ką padarė V. Grigaravičius, ką padarė V. Telyčėnas? Reikia matyti visumą. Ar jie atliko savo pareigas? Taip, padarė viską, ką buvo galima padaryti. Ar galima iš to tragiško epizodo daryti apibendrinamas išvadas? Tai negera praktika, nes išbalansuoja sistema, neįvertinus generalinio komisaro darbo, jo veiklos rezultatų ir už tokius dalykus atleisti iš pareigų nėra naudinga sistema.

A. ANUŠAUSKAS: Labai dažnai spekuliuojama pareigūnų atsistatydinimo tvarkomis arba lyginama su Seimu. Pirmiausia pareigūnų niekas nerenka, jie yra skiriami. Kai juos rinks visi žmonės, tai – aš čia juokauju – ir atsakomybė bus kitokia. Be abejonės, tikrai viskas nepriklauso nuo vieno žmogaus. Pavyzdžiui, karo keliuose mažinimas. Nuo ko prasideda? Nuo įstatymų dėl bausmių griežtinimo. Na, ne policija įstatymus priima – Seimas priima. Nenoriu spekuliuoti, kas, kur ir kiek nuveikė, bet šiuo atveju generalinio komisaro, kuris dirbo beveik trejus metus, veiklą vertintu teigiamai. Prisiminkime, prieš dvejus metus buvo kalbama, kad sumažinus finansavimą geroi kai padidės nusikalstamumas, tai yra vos ne pradės aplėšinėti gatvėse. Iš tikrųjų tokio ryškaus pakitimo neįvyko, kai kurie nusikalstamumo rodikliai sumažėjo. Taip, padaugėjo kai kurių ekonominių nusikaltimų. Bet ir jų išaiškinimas nėra jau toks prastas. Manyčiau, per šiuos metus tikrai daug padaryta. Sakysim, apsaugos policijos funkcijos. Juk sprendimai buvo priimti 2006 metais, reikėjo ruošti iš anksto, priimti labai nuoseklius sprendimus, bet laiku tai nebuvo padaryta. Policijos generalinis komisaras buvo atsידurs dviprasmiškoje situacijoje. Jis turi vykdyti politiką anksčiau priimtus sprendimus, o jis pats, ko gero, su tais sprendimais nesutinka. Pavasario sesijoje vis tiek tą situaciją analizuosime ir mėginsime keisti, nes, manau, neparengti darbai negali būti daromi.

Generaliniai komisarai dažnai įstumiami į lauką, kurį savo sprendimais sukuria politikai

Arvydas ANUŠAUSKAS
Sveikas

per tą laikotarpį buvo ne vienas. Tai rodo, kad einama ne tuo keliu. Ir kaitalioti vadovus, manau, nėra gerai. Suprasčiau, jeigu policijos vadovas pats arba jo artimiausia aplinka, jo pavaduotojai padarė ką negero – tuomet gal ir reikėtų žengti šį žingsnį.

G. JAKAVONIS: Tuo metu, kai atsistatydino, Vytautas Grigaravičius pagal reitingus buvo vienas populiariausių visuomenės veikėjų. Vertinant Vizgirdo Telyčėno veiklą, pastaruosius kelerius metus yra žymiai sumažėję eismo įvykiuose žuvusių žmonių, eismo įvykių. Ir šiuo atveju paradoksas, kad V. Telyčėnas, kuris labai daug dėmesio skyrė būtent avarijoms, priverstas pasitraukti.

A. SADECKAS: Istoriškai žiūrint, nėra ko stebėtis, nes nuo 1991 metų politikai visada taip elgėsi su policijos vadovybe. Aš kaip kriminalinės policijos komisaras Vyriausybės pavedimu buvau atleistas iš pareigų už tai, kad buvo apvogtas Italijos ambasadorius, kurio aš neturėjau saugoti, aš turėjau tirti nusikaltimą. Tai čia yra tradicija, kuri, deja, formuojasi Lietuvoje. V. Grigaravičius, V. Telyčėno atveju tai yra politikų elgesys su policija. Policija yra

tik už darbuotoją, jis atsako už kriminogeninę padėtį, už nusikaltimo išaiškinimą, už prevenciją. O ar esame girdėję apie Seimo narių moralinę atsakomybę? Ar teko girdėti? Kodėl visa atsakomybė yra nukreipta į jėgos struktūras? Paprastas dalykas: visi politikų reikalavimai nukreipti į jėgos struktūras, jeigu jas galima taip vadinti. Tiksliau, į teisės saugos institucijas, specialiąsias tarnybas, Saugumo departamentą, STT, policiją. O kodėl blogai kontroliuoja Seimas? O kodėl niekas nedarė išvadi, pavyzdžiui, kai nebuvo įvestas eurais? Niekam nekilo klausimas pareikalauti komiteto pirmininko ar finansų ministro atsakomybės. Iš dalies sutikčiau su komiteto pirmininko nuomone, kad tai yra Vakarų praktika, bet tada reikėtų šiek tiek pavyzdžių. Visai neseniai, kai policijos pareigūnai padarė nusikaltimą ir aplėšė kazino, Latvijos vidaus reikalų ministrė pareiškė negalinti atsistatydinti dėl kiekvieno pareigūno prasižengimo. Tuomet dėl žemdirbių nusikaltimų turėtų atsistatydinti žemės ūkio ministras, o dėl moksleivių nusikaltimų – švietimo ministras. O jeigu kalbėtume apie Vakarų pavyzdžius, nepamenu, kad po tragiškos Rugsėjo 11-osios Jung-

